

**Institucijski projekti Katoličkoga bogoslovnog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu
2015.-2020.**

Naziv projekta
Mariološko-marijanska tradicija u kontekstu suvremene hrvatske i europske teologije
Strateško područje; naslov teme¹
Strateško područje: 3. Sustavna teologija pred znakovima vremena Naslov strateške teme: 3. Mariološko-marijanska hrvatska tradicija
Voditelj projekta
Prof. dr. sc. Ivan Karlić
Suradnici
Prof. dr. sc. Veronika s. Nela Gašpar Prof. dr. sc. Katica s. Katarina Koprek Izv. Prof. dr. sc. Marija Pehar Doc. dr. sc. Nedjeljka s. Valerija Kovač Doc. dr. sc. Daniel Patafta Doc. dr. sc. Anto Barišić Doc. dr. sc. Andrea Filić Doc. dr. sc. Vanda Kraft Soić Doc. dr. sc. Iva Mršić Felbar
Trajanje projekta
2015. – 2020.

¹ Vidi *Strateški program znanstvenih istraživanja 2015. – 2020.*, 5. poglavlje, str. 23-37.

**Ukupan iznos troškova projekta
Izvor financiranja**

Ukupan iznos troškova: 270 000 HRK

Izvori financiranja:

- 1. Katolički bogoslovni fakultet Sveučilišta u Zagrebu** (na sljedeće načine: kratkoročna potpora znanstvenim istraživanjima; potpora izdavačkoj djelatnosti; troškovi putovanja i smještaja za sudjelovanje na inozemnim znanstvenim skupovima; djelomično pokrivanje troškova organizacije znanstvenih skupova)
 - a) Do sada financirano: 20 000 HRK za zbornik radova sa znanstvenog skupa održanog u Sisku 2015.; 10 000 HRK za zbornik radova s međunarodnog skupa održanog u Rimu 2012.; 50 000 HRK putni troškovi za međunarodni skup u Fatimi 2016.; 12 000 HRK za autobusni prijevoz na znanstveni skup u Travniku 2018.
 - b) Planirane zamolbe: cca. 30 000 HRK za put na međunarodni kongres u Rim u rujnu 2020; cca. 10 000 HRK za troškove izdavanja zbornika radova sa znanstvenog skupa iz Sinja 2013; cca. 10 000 za troškove izdavanja zbornika radova sa znanstvenog skupa iz Travnika 2018.
- 2. Hrvatski mariološki institut KBF-a** (djelomično pokrivanje troškova putovanja i organizacije znanstvenih skupova, pokrivanje manjih troškovi za izdanja)
 - a) Do sada financirano: 5 000 HRK časopisu *Bogoslovska smotra* za troškove objavljivanja radova sa međunarodnoga skupa u Fatimi 2016.; 5 000 HRK za troškove znanstvenoga skupa u Travniku 2018.; cca. 5 000 HRK za prijevode sažetaka i UDK za objavljene zbornike radova sa skupova iz Siska i Rima; 2 000 HRK za provođenje konferencije u povodu 100 godina Fatimskih ukazanja.
 - b) Buduće financiranje: cca. 8 000 HRK za manje poslove pri uređivanju zbornika radova sa znanstvenih skupova iz Sinja i Travnika. cca. 10 000 HRK za troškove sudjelovanja na znanstvenom skupu u Rimu 2020.
- 3. Kršćanska sadašnjost** (troškovi tiskanja znanstvenih knjiga i zbornika radova)
 - a) Do sada financirano: cca. 30 000 HRK za objavljivanje knjige izv. prof. dr. Veronike s. Nele Gašpar; cca. 15 000 HRK za tisak zbornika radova sa skupa u Sisku 2015.; cca. 15 000 tisak zbornika radova sa skupa u Rimu 2012.
 - b) Buduće zamolbe: troškovi tiskanja zbornika radova sa simpozija održanog u Sinju; troškovi tiskanja zbornika radova sa simpozija održanog u Travniku.
- 4. Druge ustanove uključene u (su)organizaciju znanstvenih skupova:** Đakovačko-osječka nadbiskupija – održavanje studijskoga dana u Ilači; Sisačka biskupija – održavanje znanstvenoga skupa u Sisku; KŠC „Petar Barbarić“ – održavanje znanstvenoga skupa u Travniku; Udruga „Vigilare“ – održavanje konferencije u povodu 100 godina Fatimskih ukazanja.

**Sažetak
(metodologija istraživanja; ciljevi; očekivani rezultati)**

Metodologija istraživanja

1. Pronalaženje i proučavanje pisanih (teoloških i književnih), slikanih i glazbenih izvora s mariološko-marijanskim temama, poglavito na području Hrvatske i Bosne i Hercegovine.
2. Istraživanje narodnih običaja i tradicija pučke pobožnosti i štovanja BDM u pojedinim krajevima Hrvatske i Bosne i Hercegovine.
3. Uspoređivanje i povezivanje hrvatske mariološko-marijanske tradicije sa širom europskom teološkom mariologijom te marijanskom pobožnošću i stvaralaštvom.
4. Provođenje istraživanja, koje vodi Katedra dogmatske teologije s drugim tijelima KBF-a: najviše u suradnji s Hrvatskim mariološkim institutom (znanstveno-istraživački institut KBF-a), te s drugim katedrama - Katedrom povijesti kršćanske literature i kršćanskoga nauka i Katedrom crkvene povijesti.
5. Provođenje istraživanja u suradnji s istraživačima/znanstvenicima s drugih znanstvenih područja: povijesti, povijest umjetnosti, književnosti, etnologije, kulturne antropologije, muzikologije.
6. Organizacija nacionalnih znanstvenih skupova i studijskih dana na kojima se prezentiraju rezultati istraživanja.
7. Sudjelovanja izlaganjima na inozemnim i tuzemnim znanstvenim skupovima.
8. Suradnja u istraživanju i predstavljanju istraživačkih rezultata na znanstvenim skupovima s drugim znanstvenim i crkvenim ustanovama (npr. Međunarodna papinska marijanska akademija u Rimu – PAMI, Đakovačko-osječka nadbiskupija, KBF Đakovo Sveučilišta J. J. Strossmayera u Osijeku; Sisačka biskupija; KŠC Travnik; KBF Univerziteta u Sarajevu; Franjevačka teologija u Sarajevu...).
9. Objavljivanje rezultata istraživanja u zbornicima radova sa znanstvenih skupova.
10. Objavljivanje rezultata istraživanja u obliku znanstvenih knjiga.
11. Objavljivanje rezultata istraživanja u obliku znanstvenih i stručnih članaka u znanstvenim i stručnim teološkim časopisima.
12. Uključivanje studenata putem prezentiranja istraživačkih rezultata na seminarima i nastavnim kolegijima.

Ciljevi

- Temeljna svrha i ciljevi Projekta su: znanstveno dokumentirano, objektivno, analitičko i kritičko analiziranje i vrednovanje mariološko-marijanske hrvatske tradicije u cjelini hrvatske povijesti teologije, te u odnosu na europsku teološko-mariološku tradiciju. Naime, hrvatsku teološku tradiciju stoljećima obilježava, između ostaloga, promišljanje, produbljivanje i pobožnost prema BD Mariji. O tome svjedoči obilna rukopisna i tiskana građa u arhivima i knjižnicama, do danas ipak slabo istražena. Hrvatski su teolozi pohađali i inozemna učilišta te su pratili teološka i duhovno-kulturalna kretanja europskog kršćanstva, ne zaostajući za njim u snazi izričaja i čistoći nauka. To se odnosi kako na njihova djela općenito filozofsko-teološke naravi, tako i u specifičnim promišljanjima u kojima govore o ulozi i mjestu BD Marije u otajstvu spasenja.

- Jedan je dio istraživanja o spomenutoj temi objavljivan (većinom u Zbornicima radova, ali i u drugim objavljivanim znanstvenim priložima; vidi dolje: „ostvareni rezultati“), posebice posljednjih desetljeća, no veći dio mariološko-marijanske baštine ostao je do danas slabo poznat ne samo široj javnosti nego i znanstvenim krugovima. Zbog toga bi se ovo istraživanje uklopilo u dosadašnja, te ih

proširilo i produbilo, posebice preko sudjelovanja i prezentiranja rezultata istraživanja, koji bi popunili znanstvene spoznaje u teologiji, povijesti, povijesti književnosti i umjetnosti, komparativnim studijima te studiju Mariologije Papinske međunarodne mariološke akademije u Rimu (PAMI).

- Cilj je također: vrednovanje stvaralaštva u hrvatskoj mariološko-marijanskoj tradiciji unutar korpusa hrvatske povijesti i teologije, te europskog utjecaja na njezin razvoj, ili možebitnog utjecaja hrvatskih teologa na europsku mariološko-marijansku tradiciju. Na taj se način stječe pouzdaniji uvid u rast i razvoj hrvatske kulture (posebice teologije) kao dijela europske kulture (teologije). Svekoliko istraživanje bi se objavljivalo u znanstvenim zbornicima radova (i u drugim publikacijama) o mariološko-marijanskoj hrvatskoj tradiciji u kontekstu suvremene hrvatske i europske teologije, te o komparaciji i o utjecaju na suvremenu hrvatsku i europsku teologiju i mariologiju.

Očekivani rezultati

- Rezultati projekta će, s obzirom na iscrpna bibliografska, arhivska, znanstveno-analiitička istraživanja, pružiti cjeloviti uvid na nedovoljno istraženi žanr i razdoblje.

- Rezultati istraživanja objavili bi se u zbornicima znanstvenih radova te u drugim znanstvenim publikacijama, koji bi popunili znanstvene spoznaje na sljedećim područjima: teologije, hrvatske povijesti, povijesti književnosti, povijesti umjetnosti, komparativnih studija te studiju Mariologije Međunarodne mariološke akademije u Rimu (PAMI).

- Rezultati istraživanja dijelom će biti izlagani na budućim znanstvenim nacionalnim i međunarodnim mariološko-marijanskim skupovima i simpozijima koje se planira organizirati u sklopu ovoga projekta (posebice u suradnji sa Hrvatskim mariološkim institutom KBF-a).

Ključne riječi

Dogmatska teologija; povijest Crkve; mariologija; marijanska pučka pobožnost; marijanska kultura, likovna umjetnost, književnost, glazba, etnologija.

Ostvareni rezultati

1. Organiziran **studijski dan** pod geslom “**Izvore divni, Majko nam sveta, Ilačka Gospo, moli za nas!**” u prigodi obilježavanja 150. obljetnice Gospe Ilačke, 25. svibnja 2015. godine u Ilači. Studijski dan organizirali su Hrvatski mariološki institut (HMI) KBF-a Sveučilišta u Zagrebu, Đakovačko-osječka nadbiskupija, Katolički bogoslovni fakultet u Đakovu Sveučilišta J. J. Strossmayera u Osijeku te Svetište Gospe Ilačke. Sudjelovalo je 9 izlagača iz različitih mjesta i znanstvenih disciplina.

2. Objavljena **monografija**: Ivan Karlić – Tomislav Filić, *Gospa Ilačka. Marijansko svetište na Vodici*, Ilača, 2015. Monografija je predstavljena na spomenutom studijskome danu u Ilači.

3. Organiziran **nacionalni mariološko-marijanski znanstveni skup „Štovanje Bogorodice na području Sisačke biskupije“ u Sisku**, od 4. do 6. prosinca 2015. Skup je organizirao HMI KBF-a i Sisačka biskupija. Sudjelovalo je 19 izlagača iz različitih znanstvenih područja. Među izlagačima su bili i članovi projekta s temama:

- K. K. Koprek – T. Prša, Ivan Kukuljević Sakcinski i štovanje Bogorodice u Sisačkoj biskupiji;

- N. V. Kovač – D. Tepert, Gospa žalosna iz Stare Drenčine: ikonografska i biblijsko-teološka interpretacija;

- D. Patafta, Opatija Topusko u kontekstu cistercijske duhovnosti.

4. Sudjelovanje na **međunarodnom znanstvenom skupu „Marijanska ikonografija na Istoku i Zapadu“** u Rijeci, 2. lipnja 2016. Skup je organizirao Centar za ikonografske studije Filozofskog fakulteta u Rijeci i Teologija u Rijeci. Suradnica projekta izv. prof. dr. sc. Veronika s. Nela Gašpar sudjelovala u organizaciji skupa i održala izlaganje pod naslovom:

- Veronika s. Nela Gašpar, „Mater misericordiae“.

- Voditelj projekta prof. dr. sc. Ivan Karlić predstavio je istraživački rad na mariološko-marijanskim temama.

5. Sudjelovanje na **24. međunarodnom mariološko-marijanskom znanstvenom kongresu „Događaj Fatima sto godina poslije. Povijest, poruka i aktualnost“**, održanom u Fatimi od 6. do 11. rujna 2016. Kongres je organizirala Međunarodna papinska marijanska akademija (PAMI) i Marijansko svetište u Fatimi. U hrvatskoj jezičnoj sekciji izlaganjima sudjelovalo je deset izlagača, među kojima i članovi projekta:

- I. Karlić, Eshatološki sadržaj fatimskih poruka;

- M. Pehar, Pobožnost Srcu Marijinu – interpretacija i aktualizacija u svjetlu koncilске mariologije;

- N. V. Kovač, Povijest i eshatologija u fatimskoj poruci;

- A. Barišić, Gospa fatimska u teologiji sv. Ivana Pavla II.;

- A. Filić - V. Kraft Soić, Fatima u kontekstu mariologije Renée Laurentina.

6. Na **javnoj tribini „Teološki četvrtak“** u Zagrebu, 27. listopada 2016. godine izlaganja na temu „Koncilská mariologija i ukazanja kao karizma“ održale su izv. prof. dr. sc. V. N. Gašpar i doc. dr. sc. M. Pehar.

7. **Predavanje** na temu “Koncilská mariologija i ukazanja kao karizma” održala je izv. prof. dr. Veronika s. Nela Gašpar na **javnoj tribini** u Rijeci, 13. prosinca 2016. godine.

8. Organiziran **Dan Hrvatskog mariološkog instituta** na KBF-u u Zagrebu, 24. ožujka 2017. godine. Organizaciju proveli prof. dr. sc. I. Karlić i doc. dr. sc. N. V. Kovač. Među ostalim, predstavljeni dotadašnji rezultati istraživanja mariološko-marijanskih tema u hrvatskoj tradiciji.

9. **Izlaganje** „Marija na slikovnim prikazima Presvetoga Trojstva. Ikonografija i teologija“, održala doc. dr. sc. Marija Pehar na Danu HMI-a u Zagrebu, 24. ožujka 2017.

10. Suorganizacija **međunarodnog znanstvenog skupa „Vojska Bezgrešne i masonerija“**, koji je održan u Zagrebu, 16. i 17. rujna 2017. godine. Organizatori skupa bili su „Hrvatski areopag“ za međureligijski dijalog Hrvatske provincije Franjevac konventualaca, Međunarodna središnjica Vojske Bezgrešne, Nacionalni centar Vojske Bezgrešne, Nadbiskupijski pastoralni institut Zagrebačke nadbiskupije i Hrvatski mariološki institut KBF-a u Zagrebu. Među izlagačima su bili i članovi projekta s temama:

- I. Karlić, „Ja sam bezgrešno začecé“. Lurd i povijesni razvoj dogme o Bezgrešnom začecú;

- M. Pehar, Aktualnost govora o Bezgrešnoj i nova evangelizacija;

- N. V. Kovač, Katarina Labouré i objava čudotvorne medaljice;

- D. Patafta, Katolički tisak o slobodnom zidarstvu u međuratnoj Jugoslaviji (1918.-1941.);

- A. Barišić, Gnostička baština u masoneriji.

11. Organizirana **javna konferencija „100. godišnjica Fatimskih ukazanja. Značenje za nas danas?“** u Zagrebu, 14. listopada 2017. godine. Organizatori su bili Udruga „Vigilare“ i HMI KBF-a u Zagrebu. Među ostalima, izlaganjem sudjelovali članovi projekta s temama:

- I. Karlič, Postoji li pakao?:

- V. N. Gašpar, Je li isteklo vrijeme Fatime?.

12. Sudjelovanje na **nacionalnom znanstvenom skupu „Vera imago G.V. Mariae Tarsactensis 1367.-2017.“** u Rijeci, 17. studenoga 2017. Skup je organizirao Odsjek za povijest umjetnosti Filozofskog fakulteta u Rijeci, Studij teologije u Rijeci Katoličkog bogoslovnog fakulteta u Zagrebu i Franjevački samostan u Rijeci – Svetište Majke Božje Trsatske. Među izlagačima su bili i članovi projekta s temama:

- V. N. Gašpar, Krunjenje slike Gospe Trsatske i molitva krunice;

- N. V. Kovač, Marija u otajstvu utjelovljenja;

- D. Patafta, Blažena Djevica Marija u franjevačkoj teologiji i duhovnosti.

13. Objavljen **zbornik radova**: S. Valerija Nedjeljka Kovač (ur.), *Štovanje Bogorodice na području Sisačke biskupije. Zbornik radova mariološko-marijanskog simpozija povodom šeste obljetnice ponovne uspostave Sisačke biskupije, Sisak, 4. – 6. prosinca 2015.*, KBF - KS, Zagreb, 2015. U zborniku objavljeni i radovi članova projekta: K. K. Koprek, N. V. Kovač, D. Patafta.

14. **Predstavljen zbornik** radova „Štovanje Bogorodice na području Sisačke biskupije“ u Sisku, 5. prosinca 2017. godine. U predstavljanju sudjelovali I. Karlič, N. V. Kovač i A. Barišić.

15. Organiziran **Dan HMI-a** na KBF-u u Zagrebu, 9. travnja 2018. godine. Predstavljen zbornik radova „Štovanje Bogorodice na području Sisačke biskupije“ – u predstavljanju sudjelovali I. Karlič i N. V. Kovač.

16. Objavljeno 10 istraživačkih radova s 24. međunarodnog mariološko-marijanskog kongresa u Fatimi u **teološkom časopisu Bogoslovska smotra** 88 (2018.) 2, među njima i radovi sudionika projekta: I. Karlič, M. Pehar, N. V. Kovač, A. Barišić, A. Filić i V. Kraft Soić.

17. Objavljen **zbornik radova**: Andrea Filić – Tomislav Filić (ur.), *Mariologija nakon Drugoga vatikanskog koncila: prihvaćanje, rezultati i perspektive. Zbornik radova 23. međunarodnog mariološko-marijanskog kongresa Rim, 4.- 9. rujna 2012.*, KBF – KS, Zagreb, 2018. U zborniku objavljeni i radovi članova projekta: I. Karlič, M. Pehar, V. N. Gašpar, A. Filić – V. Košić, K. K. Koprek.

18. Organiziran **13. nacionalni mariološko-marijanski znanstveni skup „Gospina Bosna – pod okriljem Rajske Djeve“ u Travniku (BiH)**, od 10. do 13. svibnja 2018. godine. U suorganizaciji sa HMI-om i KBF-om u Zagrebu, sudjelovali KŠC „Petar Barbarić“ iz Travnika, KBF Univerziteta u Sarajevu i Franjevačka teologija Sarajevo. Izlaganjima sudjelovalo oko 20 predavača, među njima i članovi projekta s temama:

- I. Karlič – M. Gelo, Teološka analiza Franjina pozdrava BDM;

- M. Pehar – S. Mujabašić, Muslimani i marijanska svetišta u Bosni. Religiozna praksa i njezino kritičko promišljanje;

- N. V. Kovač - B. T. Barnjak, Doprinos revije „Svjetlo riječi“ širenju mariološko-marijanskih tema;

- D. Patafta, Olovski tragovi u Iloku u 18. stoljeću;

- A. Barišić, Povijest i značaj crkve sv. Marije u Jajcu.

19. Sudjelovanje u organizaciji **međunarodnog znanstvenog skupa „Osam stoljeća štovanja Gospe od anđela i prvog franjevačkog samostana u Trogiru“**, održanog u Trogiru, 18. i 19. listopada 2018.

20. Objavljena **znanstvena knjiga**: Veronika s. Nela Gašpar, *Marijanska ukazanja – „proročka karizma“ za naše vrijeme*, Kršćanska sadašnjost, Zagreb, 2018.

21. Organiziran **Dan HMI-a** na KBF-u u Zagrebu, 25. ožujka 2019. godine. Među ostalim, predstavljen zbornik radova „Mariologija nakon Drugog vatikanskog koncila“. Zbornik predstavila doc. dr. sc. A. Filić.

22. Izrađena **nova mrežna stranica Hrvatskoga mariološkog instituta** KBF-a u Zagrebu (<https://kbf.unizg.hr/hmi/>), na kojoj se objavljuju prilozi (stručne vrste) i medijski predstavljaju rezultati znanstvenoga istraživanja (doc. dr. sc. N. V. Kovač).

23. **Seminar za studente** na KBF-u „Doprinos Hrvatskoga mariološkog instituta suvremenoj mariologiji“, putem kojega se studenti upoznaju s rezultatima istraživanja mariološko-marijanskih tema (prof. dr. sc. I. Karlić).

24. **Seminar na poslijediplomskom studiju** na KBF-u „Doprinos hrvatskih teologa sustavnoj teologiji“, na kojem se proučava i mariološki doprinos hrvatskih teologa (prof. dr. sc. I. Karlić)

25. **Izborni kolegij za studente** na Studiju teologije u Rijeci „Mariofanije - značenje i kriteriji prosuđivanja“ (prof. dr. sc. V. N. Gašpar).

U pripremi

1. Objavljivanje zbornika radova sa znanstvenoga skupa održanoga u Travniku 2018. godine (N. V. Kovač, M. Pehar).

2. Objavljivanje zbornika radova sa znanstvenoga skupa održanoga u Sinju 2013. godine (I. Mršić Felbar, V. Kraft Soić).

3. Priprema za sudjelovanje na 25. međunarodnome mariološko-marijanskom kongresu u Rimu u rujnu 2020. godine (I. Karlić, N. V. Kovač i drugi).

4. Priprema 14. nacionalnog mariološko-marijanskog znanstvenog skupa 2021. godine (I. Karlić, N. V. Kovač i drugi).